

i Ugeskrift for Retsvæsen mellem L. A. Grundtvig og N. Lassen, 1912 S. 241, 249 og 265, og Artikler af N. H. Bache, 1914 S. 281 og 1915 S. 221.

Typen er den kollektive Enhedsudtalelse: Retten som saadan leverer sine Grunde for Dommen. Retten er nu nærmere beset Dommernes Flertal, og deri ligger saa ogsaa Typens Begrænsninger. En Domsslutning kan altid leveres, idet selv den gennemførte Uenighed inden for Dommerkollegiet om den nye Dom er det samme som Enighed om at stadfæste den indankede Dom. Men hvad Præmitteringen angaar, er det klart, at der gør sig to Begrænsninger gældende: 1) kun Flertallet taler, Mindretallets eller Mindretalletenes Dom ses og høres ikke, og det hvad enten Dissensen rører selve Domsslutningen eller kun flere eller færre Led i Begrundelsen; og endvidere: 2) er der intet Flertal for et eller flere Led i Begrundelsen, kan der heller ikke paa disse Punkter leveres nogen gennemført Begrundelse. I det første Tilfælde kan Dommen gøre Indtryk af mere, end der i Virkeligheden ligger bag den, nemlig af Enstemmighed, i det andet af mindre, nemlig at Spørgsmaalene ikke har været gennemarbejdet af Dommerne.

Disse Indtryk klæber ikke ved de to andre Former for Domsbegrundelse, hvis Princip er at lade hvert Mindretal, eventuelt hver enkelt Dommer, have Adgang til i Sammenhæng at fremsætte sin Begrundelse. Enhedsindtrykket fremkommer her kun, naar hele Retten virkelig staar sammen. For saa vidt Stemmegivningen ikke skal ske offentlig eller Redegørelse for Afstemningen ikke sker ved Opgivelse af Dommernavnene, kan der dog endnu være den Forskel inden for disse to Former, at Størrelsen af de afstemmende Flertal og Mindretal ved den ene Form ikke behøver at opgives.

Den Forskel mellem Kollegialformen og den offentlige Stemmegivning er nemlig med Nødvendighed til Stede, at Dommerne ved den første Form maa være anonyme, men ved den anden ikke kan være det. Offentligheden af Dommerne er en Følge af, at de sidder i offentlig Retsmøde; men ved Kollegialdommen viser Retsmødet kun, hvem der deltager i Behandlingen af Sagen og i Domsafsigelsen, medens det ved den offentlige Stemmegivning ses, hvem der deltager i denne. Formen offentlig Stemmegivning viser i og for sig ikke, om det er anset for et Led af Betydning, at de stemmegivende Dommers Personer bliver kendt, eller om dette kun er Følgen af, at Offentligheden skal høre deres mundtlige Meningsudveksling.

Man kan vistnok være enig om, at naar der er naaet til overhovedet at levere Domsbegrundelser og til ikke at blive staaende ved den nøgne Domsslutning som i Enevældens Højesteret, er det ikke længere Tvivlsspørgsmaal om Dommens Betydning for den enkelte paadømte Sag, der ønskes klaret. Ønskeligheden af Belysning af Dommens Betydning for Fremtiden i andre lignende Sager er det Motiv, der ligger til Grund for de mere specielle Krav til Domsbegrundelsens Form. I Forventning om, at samme Anskuelse fastholdes inden for Retten, vil Befolkningen af Dommens Begrundelse lade sig bestemme i sin Handlemaade i Livsforholdene og Lovgivning og Administration i sine Overvejelser om Ændringer i Bestemmelserne. Det Forhold, at den trufne Højesteretsafgørelse i Praxis gælder som Præjudikat, saaledes at ændrede Anskuelse inden for Retten giver Afkald paa at gøre sig gældende heroverfor, har i og for sig ingen Betydning i denne Sammenhæng, da Kollegialsystemets Begrænsning ikke træder frem ved disse Flertalsafgørelser, men der er dog en vis indre Sammenhæng mellem Præjudikatdyrkelse og Domsbegrundelsens Form, som det har Interesse at være opmærksom paa, jfr. herved H. N. Bache i Ugeskrift for Retsvæsen 1913, S. 129 ff. Heller ikke kan det overses, at Domsbegrundelsens Form paa forskellig Maade kan have tilbagevirkende Betydning for det Dommerarbejde, som fører til selve Domsresultaterne, og det er netop en vigtig Side ved Spørgsmaalets Ordning. Her som overalt maa Forholdene tages i Øjesyn, som de virkelig foreligger, og naar der undertiden tales, som om først Dommernavnets Fremdragelse for Offentligheden brød Anonymiteten og derved fik talt til Ansvarfølelsen, overses det, at Dommeren ikke er anonym inden for det ret store dømmende Kollegium, hvor hans Udtalelser mødes med faglig Kritik.

Over for den principielle Anerkendelse af Kravet om Domsbegrundelse har Kollegialsystemet Bevisbyrden for Berettigelsen af de ved dette klæbende Begrænsninger i Kravets Gennemførelse, og det lader sig næppe nægte, at Systemet frembyder en ret udstrakt Front for Angreb.

Lad os først undersøge Forholdene ved en Flertalsafgørelse. Her, hvor der altsaa kan leveres en ubeskaaren Begrundelse, vil man forlange at vide, om der var Enstemmighed eller kun et Flertal og da hvor stort og over for hvilke Mindretal. Hvis der ikke er fastslaaet en stærk Højesteretsmaksime, men Karakteren af Præjudikat først erhverves,